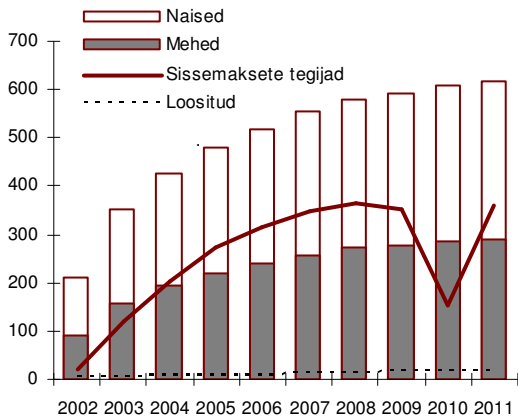

Kohustusliku kogumispensioni statistika

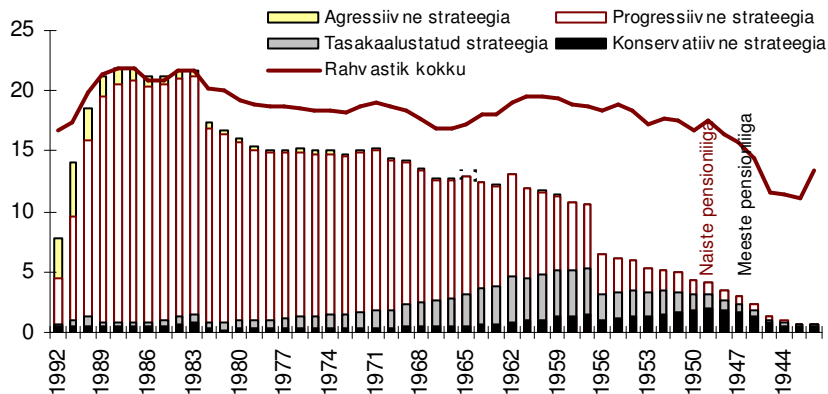
Juuli, 2011
Rahandusministeerium

1. Liitujad

Joonis 1. Liitujad ja sissemaksete tegijad

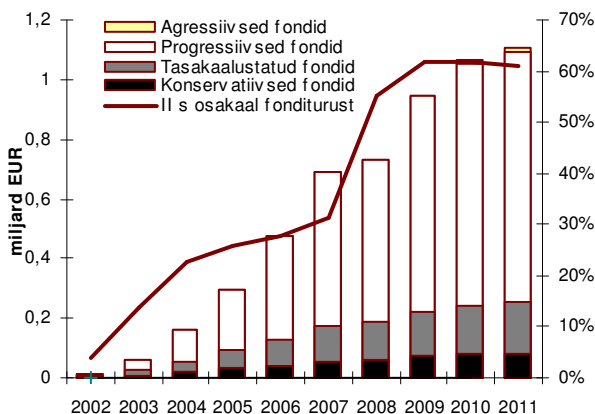
Joonis 2. Liitujad fondi strateegia ja vanuse järgi

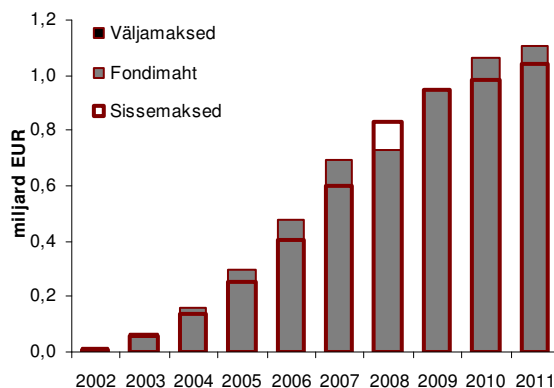
- 2011. aasta juuni lõpus oli 615 806 inimest II sambaga liitunud. Alates 2011. aastast saavad II sambaga liituda ainult 1983. aastal ja hiljem sündinud inimesed.
- 78% liitujatest on progressiivsetes fondides, 12,2% on tasakaalustatud fondides, 6,3% on konservatiivsetes fondides ja 3,6% on valinud uue nn agressiivse (75% aktsiates) fondi.
- Liitujate osakaal, kes teevad sissemaksid, langes 2009. aastal (mai seisuga, kuna juunist peatati maksed kõigil) 59%-ni võrreldes 63%-ga 2008. aastal. 2010. aastal maksis keskmiselt kogumispensioni makset (2%) 25% liitujatest. 2011. aastal taastasid II samba maksed (poole maksemäära ulatuses), mistõttu sissemaksjate arv tõusis juuni lõpuks 59%-ni.
- Loositud liitujaid oli märtsi lõpuks kokku 17 472 (2,8% kõikidest liitujatest), nendest ca 80% on esitanud hiljem pensionifondi vahetamiseavalduse ning 96%-l juhtudest on uueks fondiks valitud progressiivne pensionifond.

2. Varad ja struktuur

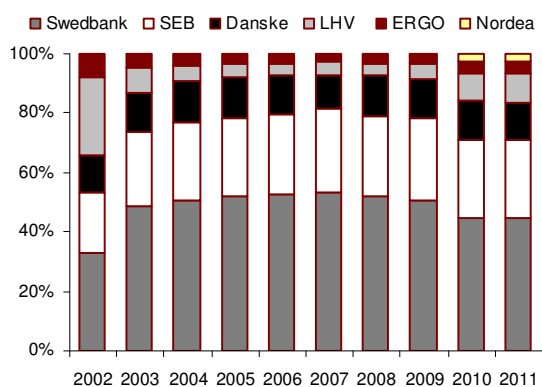
Joonis 3. Fondimahud fondi strateegia järgi

Joonis 4. Sissemaksed/väljamaksed/varad

Joonis 5. Mahud fondivalitsejate järgi

- II samba fondide maht oli juuni lõpu seisuga 1,1 miljardit EUR-i.
- Progressiivsete fondide osakaal oli ca 76%. Uute, 75% aktsiaosakaaluga, fondide osakaal on veel väga väike (1,1%). Konservatiivsed ja tasakaalustatud fondid kaotavad pidevalt oma turuosa suurema aktsiaosakaaluga fondidele.
- II samba osakaal investeerimisfondide seas tõusis järsult 2008. aastal ning juuni a lõpus oli see veel ligi 61%. Peamine põhjus oli tavaliste aktsiafondide mahtude langus.
- 2008. aastal langes II samba fondide väärtus allapoole sissemaksid. Hinnanguliselt kaotasid II samba fondid finantskriisi tipp hetkel ca 200 miljonit EUR-i. 2011. aasta juuni lõpus ületas varade maht siiski sissemaksid ca 62 miljoni EUR-iga.
- Pensionifondide vahetamise tulemusena on 2011. aasta alguseks märgata üle pika aja suuremat muutust pensionifondide turuosades. Suurim „kaotaja“ on olnud Swedbank (-6,4% võrreldes 2009. aastaga). Suurima võitja oli samal perioodil LHV, kes kahekordistas turuosa 9,7%-ni. Samuti on oma turuosa parandanud Nordea (2,9%)

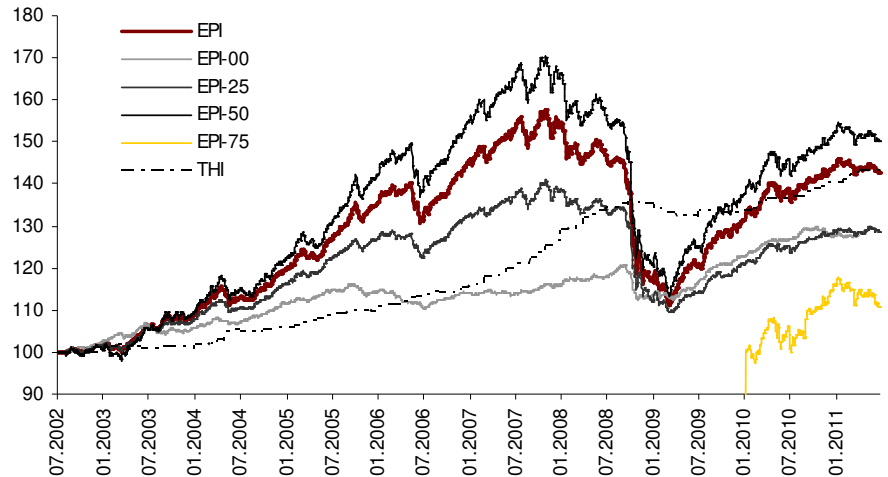
3. Tootlus

□ Kohustusliku kogumispensioni indeksitel oli tugev positiivne trend kuni 2007. aasta lõpuni. Finantskriisi tulemusena langes EPI 2009. aasta alguseks üle 45 punkti 111-ni. Indeksite põhi oli 2009. aasta märtsis ja hiljem on need jälle tõusnud. 2011. aasta juuni lõpuks oli EPI indeks tõusnud 142,8 punkti.

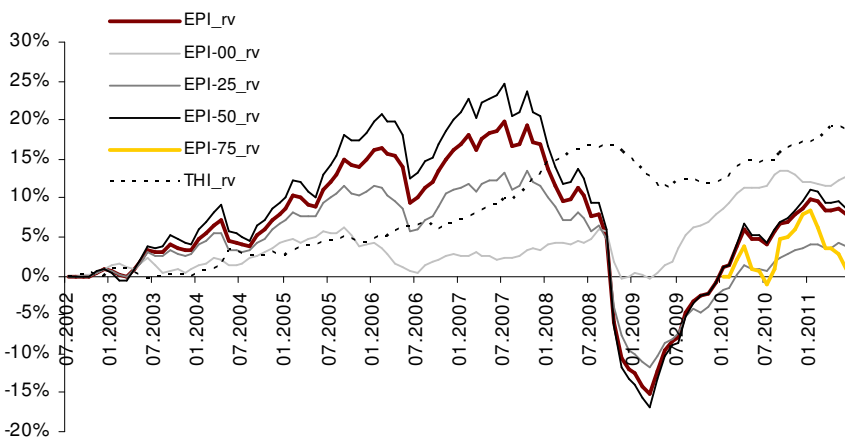
□ Vaadates fonde eraldi on tulemused siiski suhteliselt erinevad (vt ka joonis 10). Väiksemate fondide puhul NAV-id juba ületavad kriisieelset taset, samas kui suuremad (Swedbanki K1, K2 ja K3 ning SEB Progressiivne pensionifond) pole veel kriisist täielikult taastunud. Suuremate mahtudega fondid omavad aga suuremat mõju EPI indeksitele.

□ 2008. aasta oktoobris langes EPI ka allapoole tarbijahinnaindeksit (THI), kuid 2009. aasta lõpus tõusis progressiivsete fondide indeks EPI_50 jälle THI-st kõrgemale. Ka EPI on tänaseks ületanud THI-d.

Joonis 6. II samba indeksid ja inflatsioon

Joonis 7. Rahavoogudega kaalutud tootlus ja inflatsioon

□ Fondide kumulatiivne tootlus arvestades ka rahavoogusid hakkas 2007. aasta sügisest langema ja 2009. aasta märtsis olid keskmiselt kõik II sambaga liitunud oma sissemakstud rahast kaotanud ca 15%. Ainult konservatiivsed fondid olid keskmiselt suutnud säilitada oma vara. 2011. aasta juuni lõpus oli siiski kogu II samba rahavoogudega kaalutud keskmine kumulatiivne tootlus positiivne ehk ca 8% (progressiivsetel fondidel 9% ja konservatiivsetel fondidel 13%).

□ Kui võrrelda rahavoogudega kaalutud tootlusi THI-ga, leidmaks fondide reaaltootlust, ei ole käesoleva seisuga keskmiselt suutnud ükski fondiliik lüüa THI-d.

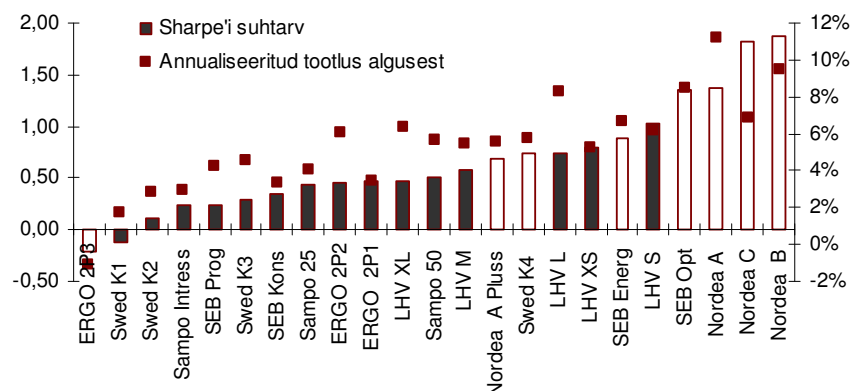
Selgitus: Fondide vara väärtuse ja sissemaksete suhe vastaval ajahetkel

□ Sharpe'i suhtarvuga on võimalik mõõta portfelli riski ja tootluse suhet. Mida kõrgem suhtarv, seda enam tootlust riski kohta ehk seda enam on riske vähendatud, mis on investorile kasulik. (loe täpsemalt nt siit: http://www.tarkinvestor.ee/wiki/index.php/Sharpe_suhtarv)

□ Joonisel 8 on kasutatud riskivaba tuluna Saksa riigi kolmekuu võlakirja intressimäärasid (3m Bubill) ning arvutuste periood on fondide loomisest kuni käesoleva statistikapaberi kuupäevani.

□ Parima riski tootluse suhtega fondideks on küll Nordea fondid, kuid jättes arvestamata peale finantskriisi tekkinud fondid, siis on suurima Sharpe-i suhtarvuga LHV fondid.

Joonis 8. Sharpe'i suhtarvud

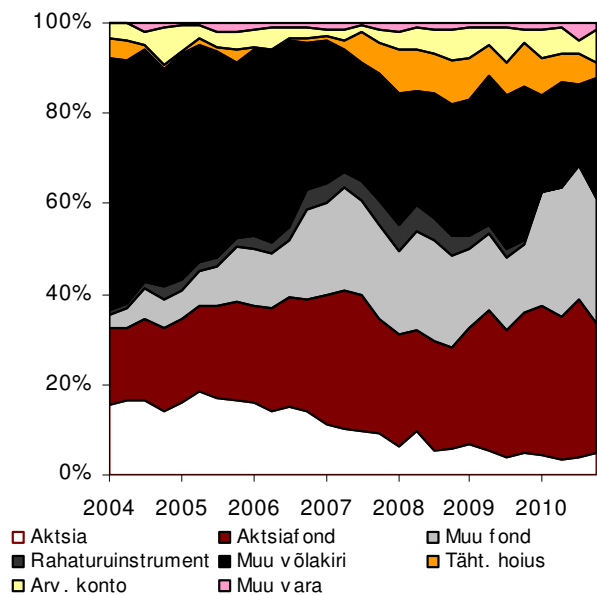

* Valged tulbad on fondidel, mis loodi finantskriisi järgselt ja on lühikese tegutsemisajaga, mistõttu tuleb neid vaadata eraldi.

** Vastutamatusesäte: Sharpe'i suhtarvu usaldusväärsus on piiratud ning ta ei ole näitajana piisav andmaks sisulisi hinnanguid fondijuhtimise kvaliteedile ning fondi üldisele riskisusele. Sharpe'i suhtarvu tuleb käsitleda kui täiendavat, fondide kohta avaldatavat informatsiooni. Sharpe'i suhtarvu ei tohi käsitleda kui peamist sisendinfot investeerimisotsuste tegemiseks.

4. Investeeringud & tasud

Joonis 9. Investeeringud instrumentide järgi

□ 2011. aastast on seadusega keelatud pensionifondidel võtta osakute väljalasketasu

□ Osakute tagasivõtmistasu on kõikidel fondidel 1%, kuid juhu kui inimesel on jäänud pensionieani alla 5. aasta, ei tohi temalt tagasivõtmistasu võtta.

□ 2010. aastast alates on valitsemistasud regressiivsed ehk iga 100 miljoni EUR kohta peab tasu langema 10%. Juuni lõpus ületas mahult 100 miljonit EUR-i neli pensionifondi.

□ Kuni 2008. aastani püsisid pensionifondide tasud sisuliselt muutumatuna, kuid hiljem on tasude määrad hakanud langema, mis viitab konkurentsi olukorra paranemisele.

□ Fondivalitsejad peavad finantseerima valitsemistasust ka depootasu, EVK tasu, FI tasu ja tagatisfondi tasu (enamasti on need seotud fondi mahuga).

□ Pensionifondi tootlusel ja tasudel puudub küll otsene seos, kuid nende võrdlus iseloomustab siiski teatud määral fondivalitseja efektiivsust. Lisaks tuleks kindlasti vaadata ka fondide mahte (vt joonis 5), sest suuremad fondivalitsejad peaksid mahuefektist tulenevalt hakkama saama madalamate tasudega. Samuti on kõik tootlused nn puhastootlused, st valitsemistasud on juba maha arvestatud.

□ Aktsiariski omavad instrumentid moodustasid 2011. aasta märtsi lõpus ca 39% varadest. Võrdluseks enne 2008. aastat oli see osakaal ca 40%-i ning 2009. aasta lõpus 32%. Aktsiate otseinvesteeringud pigem vähenevad ja aktsiafondide osakaal suureneb.

□ Tähtajaliste hoiuste ja arvelduskontode osakaal on viimasel ajal püsinud stabiilselt 15% lähedal, kuid näitab väikest langustrendi (2011. aasta märtsi lõpus 9,4%). Enne 2008. aastat oli see valdavalt alla 5%-i.

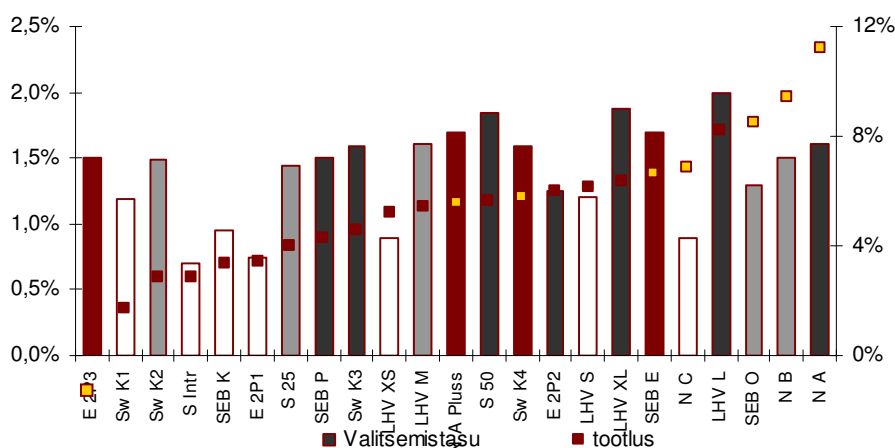
□ Suurim osa varadest investeeritakse Eestisse, Prantsusmaale ja Luksemburgi (à 17-21%).

□ Enamus Eesti investeeringutest moodustavad tähtajalised hoiused ja arvelduskontod ning seega sõltub investeeringute maht Eestisse just hoiuste ja kontode muutusest. Otse Eesti ettevõtete aktsiasse ja võlakirjadesse investeeritakse suhteliselt vähe.

□ Valitsemistasu suurusel ja tootlusel ei ole omavahel olulist seost (varem võis seda märgata näiteks progressiivsete fondide puhul). Konservatiivsetest fondidest võtab Swedbank K1 küll keskmisest kõrgemat tasu, kuid tootlus on kõige madalam. Uutest fondidest on „efektiivseimad“ (võrreldes keskmist tootlust ja keskmist valitsemistasu) Nordea A ja C pensionifondid. Vanadest fondidest on „efektiivseimad LHV XS, LHV S ja ERGO 2P2.

□ Valitsemistasu suuruse ja fondide suurusel ei ole samuti olulist seost. Pigem on väiksemad tasud just väiksemate mahtudega fondivalitsejatel (nt ERGO).

Joonis 10. Valitsemistasud (vasak skaala) ja annualiseeritud puhastootlus (parem skaala, tootlusest on valitsemistasu maha arvatud) fondi algusest

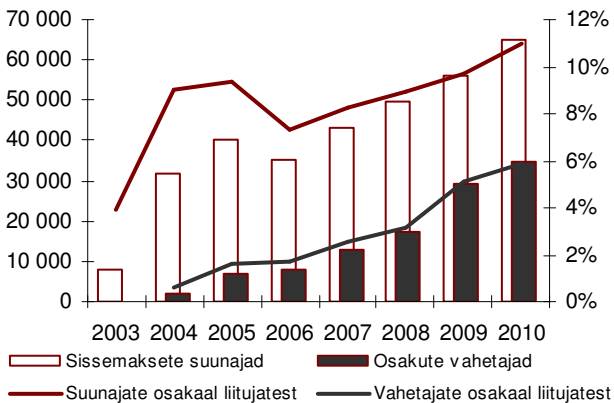

* Kollasega märgitud tootlusega fonde tuleb vaadata eraldi, sest nad on loodud finantskriisi järgselt. Konservatiivsed fondid on valged, tasakaalustatud helehallid, progressiivsed tumedad ja energilised punased.

** Tasud on hetkel kehtivad, ajalooliselt võivad olla teised.

5. Vahetamine

Joonis 11. Osakute vahetamine ja sissemaksete ümbersuunamine

□ Pensionifondide vahetamiste ja suunamiste tulemusel kaotasid kõige rohkem kliente Swedbanki pensionifondid (saldo -16 200) ning SEB pensionifondid (-7 200). Suurimad võitjad olid LHV pensionifondid (+17 500) ja Nordea pensionifondid (+5 500).

□ Neli suurimat pensionifondi kaotasid absoluutarvult enim kliente, sealjuures kaotuse suurus oli korrelatsioonis fondi suurusega.

□ Uue nn energilised pensionifondid said juurde kõige rohkem kliente (+10 000), samas kui progressiivsed fondid olid suurimad kaotajad (-7 600).

□ Vahetamiste tulemuste ja fondide ajalooliste tootluste võrdlusel on märgata positiivset seost (vahetamise saldo suhte ning tootluse korrelatsioonikordaja on üle 0,5). Oma rolli mängib siin kindlasti ka fondivalitsete müügivõrk.

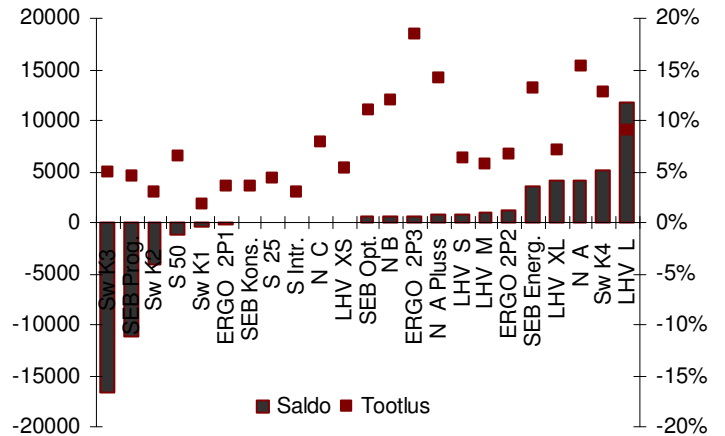
□ Sissemaksete ümbersuunajad suhtena kõikidesse liitujatesse on püsinud enam vähem muutumatuna alates 2004. aastast jäädes 7-9% vahele. 2010. aastal oli see keskmisest kõrgem – ca 11% ehk üle 64 tuhande inimese.

□ Osakute vahetamine on kasvanud igal aastal - 2008. aastal vahetasid 3,2% ja 2010. aastal juba 5,9% liitujatest oma osakuid.

□ Vahetatud osakute väärtus tõusis 2010. aastal juba 73 miljoni EUR-ini (2008 oli 28 miljonit).

□ 73% juhtudest valiti 2010. aastal uueks fondiks progressiivne fond. Võrdluseks 2008. aastal oli see 85% ja varasemal perioodil ca 95%. Samas valiti 2010. aastal 15% juhtudest uueks fondiks 75% aktsiaosakaaluga fond. Vahepealne konservatiivsem hoiak on muutumas jälle riskialtimaks.

Joonis 12. Pensionifondidest vahetamise ja suunamise teel tulijate ning lahkujate saldo ning annualiseeritud puhastootlus fondi algusest (2010. a lõpu seisuga)

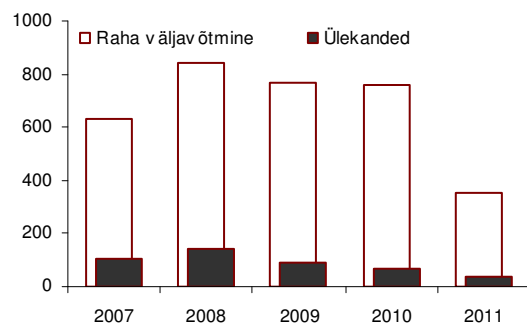
6. Pärimine

□ II samba pärimised algasid 2007. aastal. 2011. aasta juuni lõpu seisuga on esitatud 3787 pärimisavaldust.

□ 88% pärimisavaldustest on esitatud raha pensionifondist väljavõtmiseks. See osakaal on aja jooksul kasvanud: 2007 ja 2008 oli 85%, 2009 89%, 2010 91% ja 2011 92%.

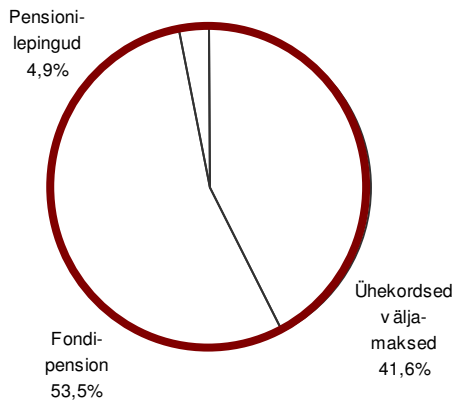
□ Pärimise teel on pensionifondidest raha välja võetud kokku üle 3 miljoni EUR-i.

Joonis 13. Pärimisavaldused

7. Väljamaksed

Joonis 14. Väljamaksete liigid inimeste arvu järgi

□ II samba väljamaksed algasid 2009. aastal. Õigus minna kohustuslikule kogumispensionile oli 2011. aasta II kvartali lõpuks ca 15 600 liitunud. Märtsi lõpuks oli teinud neist avalduse ca 2/3 ehk 10154 inimest. Umbes 5000 liitunut on otsustanud kogumispensionile mineku edasi lükata.

□ Kuivõrd pensioni kogumise aeg on olnud suhteliselt lühike, on enamikel kogumispensionile läinutel kogunenud raha alla 50-kordse rahvapensioni määra ning väljamakseid tehakse valdavalt otse pensionifondidest. Kogumispensionile läinutest 53,5% saab regulaarseid fondipensioni väljamakseid ning 41,6% said ühekordse väljamakse. Väljamaksete saajatest 4,9%-l oli kogunenud raha üle 50-kordse rahvapensioni määra ja nad sõlmisid pensionilepingu.

□ Esimese aastaga maksti fondidest välja ca 3,5 miljonit EUR-i ja 2010. aastal ca 6,5 miljonit EUR-i. 2011. a märtsi lõpuks on kokku välja makstud 9,3 miljonit EUR-i.

□ 27% rahast on läinud ühekordseteks väljamakseteks. Suurim osakaal on pensionilepingute kindlustusmaksetel – 45%. Viimase kvartaliga on toimunud oluline osakaalude muutus kindlustusmaksete kasuks (märtsi lõpus oli kindlustusmaksete osakaal 40%).

□ Keskmine ühekordne väljamakse on märtsi lõpus 600 EUR-i lähedal. Keskmine fondipensioni väljamakse on ca 31 EUR-i kuus. Keskmine pensionilepingu väljamaksed on ca 45 EUR-i kuus ning lepingu sõlmimisel on keskmine tasutud kindlustusmaks ca 8400 EUR-i.

□ Üle 98% sõlmitud pensionilepingutest on garantiiperioodiga. Keskmine garantiiperioodi pikkus on ca 15 aastat.

□ Pensionilepinguid pakuvad ERGO Elukindlustuse AS (37% lepingutest), AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus (29%) ja Compensa Life Vienna Insurance Group SE (34%). Sealjuures viimase kvartaliga on Compensa suurendanud oma turuosa 16%-lt 34%-ni.

Joonis 15. Väljamaksete mahud liikide järgi

